

HARMÓNIA

életmód magazin

A természet ilyenkor késő ősszel is tartogat számunkra szemet gyönyörködtető, kellemes meglepetéseket. A városon kívüli ködös, nedves tájat lencsevégre kaphatja, aki fényképezőgéppel a nyakában indul fölfedezőkörútra, mint munkatársunk Somogyi Károlyné, de átgorhat ide a szomszédba, Dorozsmára is: ott építészeti látnivalókat talál. A mozgásra vágyó fiataloknak jó programot kínál az egy hete megnyílt műjégy-pálya, a kicsinyek meg nagypapa vagy apuka segítségével nekiláthatnak madárodút készíteni a hét végén. Kellemes kikapcsolódást kívánunk!

DOROZSMAI KALAUZ

A szélmalom és a hét határra szóló harang

Ezúttal Kiskundorozsmát ajánljuk a túrázni, kirándulni vágyók figyelmébe. Minek menjünk ki ilyen hidegben a Széksós-tóra? — hallom szinte a kérdést, jöjjelhet invitalásunk nem a tó mellé szól. Eppen azt szeretnénk bebizonyítani, Dorozsma nem azonosítható a Széksós-tóval, sokkal érdekesebb település annál, hogy csupán a tó miatt keressük fel. Nézzük meg legalább egyszer a falu nevezetességeit is! Ha már nyáron elmulasztjuk ezt a sétát, pótoljuk így ősszel, tél elején. Kimehetünk Dorozsmára busszal, kerékpárral, az edzetebbek akár gyalogútrára is vállalkozhatnak.

Vajon hányan tudják, Kiskundorozsma helyén valaha halásztanya állt. Amikor IV. Béla a tatárjárás után ismét visszatért a kunokat az országba, ezen a Szeged környéki tájékon *Dorozsmai Balint* van segítségére: az ő támogatásával térnek ismét vissza a kunok erre a földre. Vagyis az őslakók és a *patronus* neve található meg a település elnevezésében. Mátyás király idejében a Dorozsma környéki legelőket Szegeddel közösen használták. Később a *Gara család* elzálogosította Szegednek. A török időkben lerombolták a falu templomát, és köveit elhordták a szegedi vár építéséhez. A 17. század utolsó esztendejében a dorozsmai pusztát a *német lovagrend* birtoka, később III. Károly ismét biztosítja Szeged város jóságát a kun pusztákra. Ekkor telepítik a *jászokat és a palócokat* a mai Dorozsma területére. Nem véletlen tehát, hogy a mai népnyelvben a jászok és a palóc nyelvjárás elemei ismerhetők fel. A mai dorozsmai *bennszülöttek* a betelepítettek leszármazottainak tekinthetők. Egy 19. század eleji adat szerint 900 lakóhoz állt a faluban és a lélekszám meghaladta a hat és fél ezret. V. Ferdinándtól 1838-ban Dorozsma városi címet kap, majd 1872-ben ismét nagyközséggé alakul. *Mai nevét 1903-ban* veszi fel. Az 1845-ben meginduló Pest és Szeged közötti vasútforgalom elkerüli Dorozsmát, csak később létesítenek egy megállót a falu határában.

E kis történelmi visszatekintés után térjünk vissza az ajánlathoz: mit érdemes

megnézni a vásáraitól is nevezetes Dorozsmán? Messze földön híres *nótubeli szélmalomról* mindenki hallott, ám csak kevesen mondhatják el magukról: *látta* is a megénekelt épületet. Holott ez a szélmalom a *népi építészeti remek*ek közé tartozott. A földszinten található a lisztespad, az első emeleten látható a két-három kópárral a kópád, míg a második szinten a sebes-, a harmadikon pedig a széleskerék-pád. A malomköveket valaha a Felső-Tisza vidékéről tujajon hozták le a szegediek. A kopott köveket a molnár maga „vágta”. A szélmalom teljesen a széljárástól függött, a vitorlákat fordító kocsi és kerék segítségével állították át. A szélmalom lapátjaira vásznat húztak, hogy jobban felfogja a szelet.

A néphagyomány szerint Rózsa Sándor is járt néhányszor ennél a malomnál, hogy lovának itt töltsen teli az abrakostársínyát. Dorozsmát egyébként ország-szerte ismert szélmalomépítő családok lakták, ilyenek voltak egyebek között a *Kálmán család* tagjai. Ezeknek az ügyes kezű mesterembereknek köszönhető, hogy a faluban egyre másra építettek az újabb és újabb malmokat. Összesen huszonehárom szélmalom örölte itt a gabonát hajdanában. A ma is ép szélmalom 1821-ben *Czékus Andor* molnár építette, akitől 1900-ban *Faragó György* vásárolta meg az épületet. A gózmalmok üzembe helyezésével, ez a napi 10–15 mászsa gabonát őrölő szélmalom is kezdte elveszíteni funkcióját, míg nem teljesen munka nélkül marad. És lett belőle egy *különleges néprajzi nevezetesség*, olyannyira, hogy Dorozsma jelképe lett.

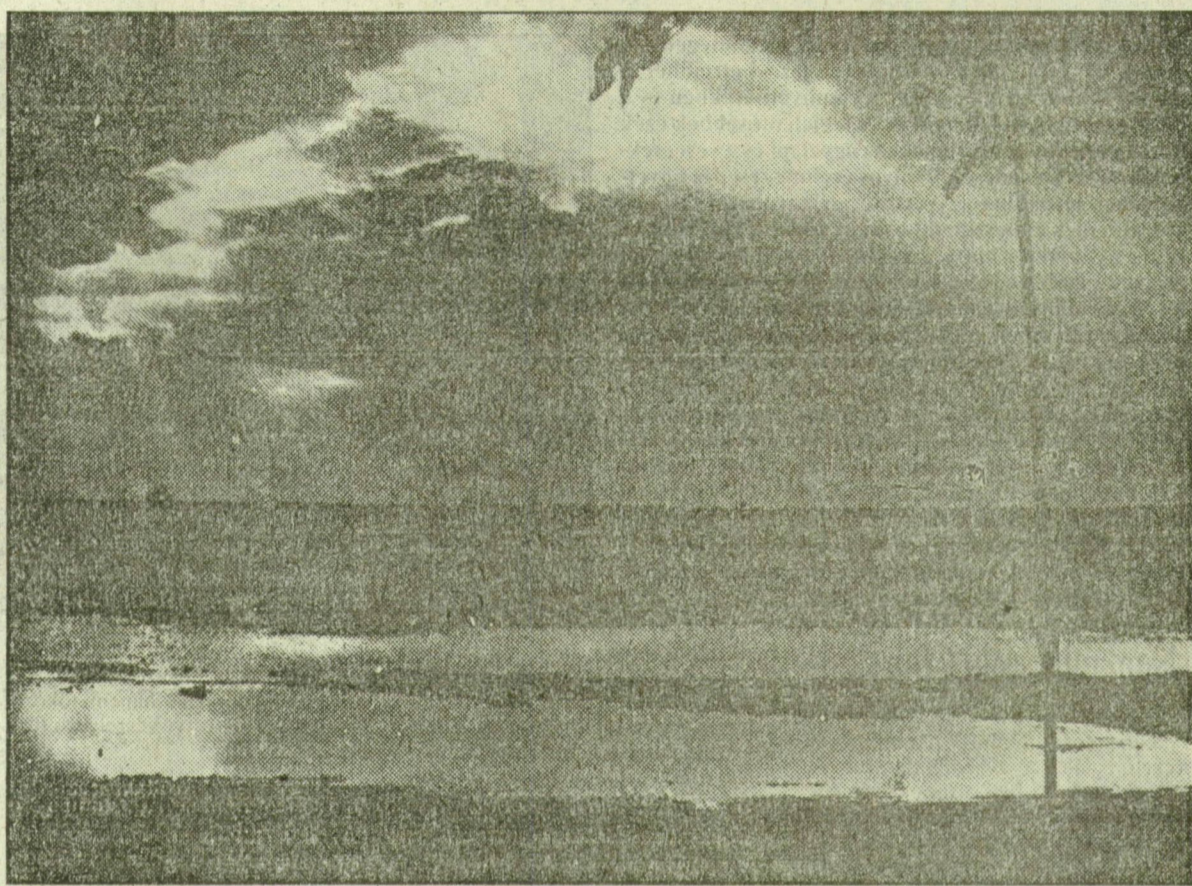
Nem ennyire híres a falu temploma, de ha már itt járunk, *ne mulasztuk el* a meglátogatását. Az Alföld egyik *legnagyobb* falusi templomába mehetünk be, amely *neoklasszicista* stílusban épült. Az empire stílusú torony 53,8 méter magas, harangja hét határra hallik. A falak vastagsága 2,2 méter, ebből következik, hogy az építmény *valóságos erődítmény* hatású kelti. Belső tere 3050 hívő befogadására alkalmas.

Ennyit kalauzolással, a többi önkön múlik...

GOMBOS ERZSÉBET

JÉGEN

Egy hete ismét korcsolyázhatnak a szegediek az oly sok gondot — és végre örömet is — okozó műjégy-pályán. Nyitvatartási idő a hét minden napján reggel 8-tól 11-ig, délután 2-től 4-ig és 5-től este hét óráig. Fölvételünk — Gyenes Kálmán fotója — a nyitás napján készült.

Pályázat természet-fotósoknak

A TKTV és a Vitecom Egyesület-Mindennapi természet címmel fotó- és videó-pályázatot hirdet. A pályázat célja olyan fotó- és videóalkotások készítésének elősegítése, amelyek a természetes és az ember által alakított környezet harmóniáját keresik és igyekeznek felkelteni a néző igényét a természet szeretetére és védelmére. A pályázaton kortól és nemtől függetlenül részt vehetnek magyar és külföldi állampolgárok: a fotóval és a videóval hivatásszerűen foglalkozók és amatőrök egyaránt.

A szervezők a pályázatot két kategóriában hirdetik meg: 1. Videófilm, videoklipp, VHS, SVHS, U-matic technikával készített alkotások. A filmek maximális időtartama 10 perc lehet. 2. Színes és fekete-fehér papírkép, minimum 24 x 36 centiméteres méretben, kiállításra alkalmas formában (felkasírozva) (lehet sorozat is). Egy pályázó mindkét kategóriában több alkotással is nevezhet, a pályázók emlékiapot kapnak.

Beküldési határidő: 1990. december 31., eredményhirdetés 1991. január 31.-éig. Az alkotásokat a TKTV címére kell személyesen vagy postán eljuttatni (Tatabánya, 2801 Pf.: 1270, Kodály tér 4.). A pályamunkákat a szervezők 1991. január 31.-éig megőrzik, kérésre visszadják a pályázóknak, ezután az időpont után a visszamaradt pályamunkák a szervezők tulajdonába mennek át.

Pályadíjak: 1. kategória (bruttó) 25 000 Ft, 2. kategória (bruttó) 20 000 Ft, 3. kategória (bruttó) 15 000 Ft. A műveket szakértőkből álló zsűri bírálja el.

A zsűri fenntartja magának a díjak megosztásának, különdíjak kiadásának lehetőségét. A pályázatra beküldött alkotások közül az arra érdemes videófilmeket, klippeket bemutatja a TKTV, illetve felajánlja a Magyar Televízió sugárzásra. A fotókból 1991 februárjában kiállítást rendeznek Tatabányán a Közművelődés Háza galériájában.

Odú fészkelő madaraknak

Barkácsoló kedvűeknek ajánljuk, hogy őszi-téli foglalatosságként készítsenek madárodút odúakó madarainknak.

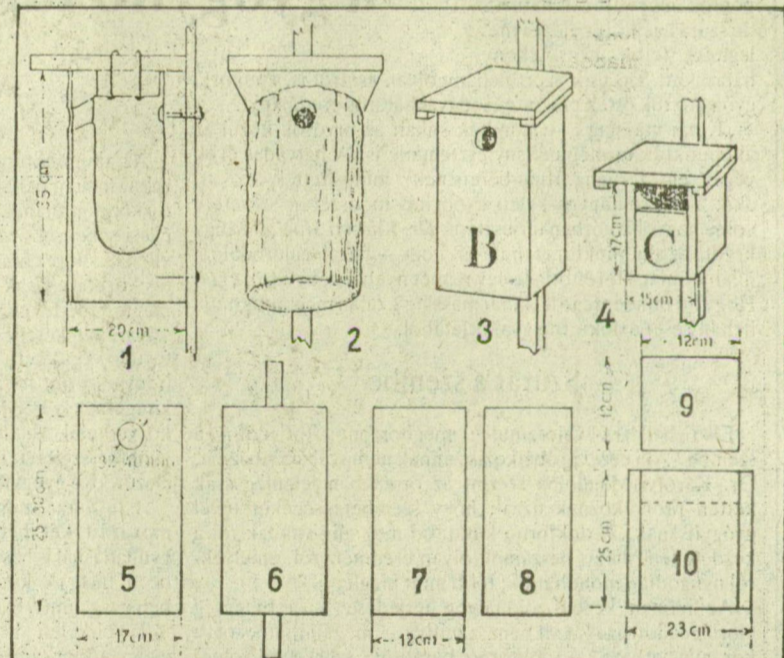
Ezeket a kis költőládákat sokan összetévesztik az etetőekkel, pedig más-más a rendeltetésük. A téli etetőkről legközelebb írunk. De hogy miért is aktuális a költésre szolgáló odúkról beszélni így késő ősszel? Ha most a téli hónapokban — legkésőbb március elejéig — helyezük ki kertünkbe, házunk környékére ezeket az odúkat, a madarak éjszakázásra használják azokat, s így megszokják, távasszal könnyebben foglalják el fészkelésre is.

Fogjunk tehát néhány szál puhafadeszkát vagy eternitesövet, s a mellékelt rajzok szerint készítsük el a megtelepítendő szándékolt madárfajnak a megfelelő típusú odúkat. Általában 20–30 méterre kell tenni két odút egymástól a kertbe. Leggyakrabban a szécincégének szánt B típusú odút használjuk, hiszen ez

a cinegék a leggyakoribb, és könnyedén megtelepszik kisebb kertekben, sőt fasorokkal övezett utcákban is. A fákön lévő ágesonkokra célszerű akasztani 1–4 méteres magasságban az odút. A himbálózás nem zavarja a madarakat. A fából készült odúkat barna olajfestékkel vagy Xyladecor-ral fessük le. Készíthetünk C típusú odút is, melyet a ház falára erősíthetünk. Ebbe várhatjuk a házi rozsdafarkú megtelepedését, mely gyakori madár városunkban is.

Ne csüggedjünk, ha az első 1–2 évben nem fészkel madár odúinkba, később biztosan akad lakó. Azt szeretnénk, ha veréb foglalja el, hiszen az ő családi életét is közvetlen közelből figyelhetjük meg. Az odú ellenőrzését a félrehajtható fedéllel bármikor meglehetjük óvatosan, s így figyelemmel kísérhetjük a tojáskészítést, a fiókanevelést.

MÓLNÁR GYULA

1. Fatönködű hosszmetsete és szerkezete. A tető leemelhető. 2. Fatönködű előlnézetben. 3. Deszkából készült B-odú (szécincé- és seregélyodú). 4. Deszkából készült C-odú (légykapóodú). (510) = Deszkaodú (B-odú) szerkezete: 5. Homlokdeszka (legalább 2,5 cm vastag) a röppnyílással 32 mm-es röppnyílás és a kisebb oldalmeret a szécincéodú, 46 mm-es röppnyílás és a nagyobb oldalmeret a seregélyodú számára). 6. Hátoldal (2,5 cm vastag) a tartóléccel. 7–8. Oldallapok (2,5 cm v.). Az oldallapokat a homlokdeszkához és a hátoldalhoz a saroknál csavarokkal rögzítsük! 9. Fenéklap (2,5 cm v.). 10. Leemelhető tető a rögzítőlecekkal. Bádóg, kátrány vagy PVC-lemezzel borítjuk.

Reflexológia tanfolyam

A Csongrád megyei egészségnevelési osztály reflexológia tanfolyamot indít érdeklődő orvosok, gyógyszerészek, védőnők és más egészségügyi végzettségű szakemberek számára, többek között dr. Oláh Andor részvételével. A tanfolyam időtartama 40 óra, díja óránként 45 forint. Elvégzése után lehetőség nyílik arra, hogy a résztvevők vizsgát tegyenek az Országos

Természetgyógyászati Tanács szervezésében.

Az első foglalkozás — és a befejezés — időpontja: december 1-jén 12 óra, az Odessza városi szolgáltatónál egészségnevelési osztály klubjában. Jelentkezéseket korlátozott számban elfogadnak telefonon az 55-755/24, 25-ös melléken november 29-éig, naponta 8–14 óráig